

alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL
NÚMERO 45 / SEGONA ÈPOCA / JUNY 2000

**Consell
de Mallorca**

alimara

Núm. 45

Segona època, Juny 2000

Edita: Consell Insular de Mallorca
Redacció: Departament de Serveis Socials
General Riera, 67
07010 Palma
Tel.: 971 76 07 62
Fax: 971 76 19 52

Portada: Bodegó Oli damunt tela. Jorge Azri

Maquetació
i impressió: Gràfiques Marín

Dipòsit Legal: PM - 128 - 1987

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

* Imprès amb paper ecològic

LA PENSIÓ DE JUBILACIÓ

Maria Rosa Oliver Forteza,
Graduada social

La regulació de la pensió de jubilació, continguda principalment en els articles 160 i 170 de la Llei General de la Seguretat Social (LGSS) i en l'Ordre de 18 de gener de 1967, i també en el Decret 3158/1966, de 23 de desembre (Reglament general de prestacions econòmiques del Règim General) i en el RD 1799/1985, de 2 d'octubre, pel que es desplega la Llei 26/1985, de 31 de juliol, de Mesures urgents per a la Racionalització de l'Estructura i l'Acció protectora de la Seguretat Social, ha experimentat un gran canvi arran de la Llei 24/1997, de 15 de juliol, de Consolidació i Racionalització de la Sistematització del Sistema de Seguretat Social, desplegada pel RD 1647/1997, de 31 d'octubre, i també per la Llei 66/1997, de 30 de desembre, de Mesures Fiscals, Administratives i d'Ordre Social. Aquestes modificacions són d'aplicació progressiva en la pensió de jubilació, si bé, en certs aspectes, la llei no ha fet més que recollir el criteri recollit per la jurisprudència, matisat i compassat a les pròpies necessitats econòmico-financeres.

El dret a la jubilació, emparat en l'article 50 CE i protegit pel Sistema de la Seguretat Social amb una prestació de caràcter econòmic, consisteix en una pensió vitalícia i imprescriptible que es concedeix al beneficiari quan, a causa de l'edat, cessa en el treball, sigui per compte propi o d'altri.

L'element bàsic en la pensió de jubilació és «l'edat»; per molt que s'hagi cotitzat no hi ha cessament que permeti accedir a la pensió de jubilació sense edat suficient.

Quant a l'edat de jubilació, la legislació en fixa una de mínima, però això no significa que sigui obligatòria, d'acord amb l'article 35 CE (Dret al treball) i al principi de voluntarietat establert en la STC 22/81, de 2 de juliol, i 58/85, de 30 d'abril. No obstant, es reconeix implícitament en la DA 10ena del TRLET la possibilitat que el legislador i els agents socials realitzin una política d'ocupació, utilitzant per això la fixació d'edats forçoses de jubilació.

La legislació espanyola contempla la pensió de jubilació en la seva modalitat contributiva i la pensió de jubilació en la seva modalitat no contributiva. Dins del primer supòsit (contributiva) cal distingir entre la jubilació ordinària i la jubilació anticipada.

Per tenir dret a la jubilació calen els següents requisits:

- Estar afiliat i en alta, o situació assimilada.
- Haver fet 65 anys.
- Tenir cobert un període mínim de cotització de 15 anys.
- Que es produeixi el fet causant.

Com a excepció a aquesta regla general es troba la possibilitat de jubilació

amb anterioritat a aquesta edat (jubilació anticipada) en els següents casos:

A) **A partir dels 60 anys.** Els treballadors per compte d'altri que tinguessin la condició de Mutualista l'1 de gener de 1967 poden sol·licitar la pensió de jubilació a partir dels 60 anys (sempre que reuneixin els altres requisits generals per causar dret a la pensió de jubilació, a través de l'aplicació d'un coeficient reductor proporcional al nombre d'anys en què s'avanci l'edat ordinària de jubilació).

El referit percentatge, d'un 8% per cada any d'«avançament», queda reduït al 7% arran de la Llei 24/1997, quan el cessament derivi de l'extinció de contracte de treball en virtut de causa no imputable a la lliure voluntat del treballador, i aquest acrediti 40 anys de cotització. El RD 1647/1997, afegeix que aquesta escala reduïda sigui també d'aplicació als beneficiaris de: la prestació per desocupació i aquesta s'extingeixi per haver esgotat el termini de durada de la prestació; el subsidi de desocupació de nivell assistencial per a majors de 52 anys, quan s'extingeixi en assolir l'edat que li permeti accedir a la pensió contributiva de jubilació.

La quantia que resulta, un cop aplicat aquest coeficient reductor, és la **pensió definitiva** de jubilació a percebre, que s'augmenta amb els increments periòdics anuals d'aplicació a totes les pensions, però el percentatge és inamovible.

Quan se sol·licita la pensió de jubilació sense haver fet els 65 anys, el fet causant del qual es produeix a partir de l'1 d'abril de 1998 i hagi cotitzat a distints règims del Sistema de la Seguretat Social en les següents circumstàncies:

1 No reunir en cap d'ells tots els requisits per accedir a la pensió, per la qual cosa se li ha de reconèixer en el que acrediti major nombre de cotitzacions.

2 Reunir el major nombre de cotitzacions en un règim en el que no es reconeix el dret a la jubilació anticipada, sense complir, per tant, el requisit de l'edat.

Es pot reconèixer la pensió pel règim que hagi de resoldre el dret, sempre que s'acrediti el requisit de l'edat, en alguns dels altres règims que s'hagin tingut en compte per a la totalitat dels períodes de cotització, quan concorrin el següents requisits:

a) Tenir la condició de mutualista l'1 de gener de 1967, o en qualsevol data anterior.

b) Que almenys la quarta part de les cotitzacions totalitzades s'hagin efectuat en règims que reconeixin el dret a la jubilació anticipada, llevat que el treballador hagi cotitzat al llarg de la seva vida laboral 30 o més anys, en què és suficient acreditar un mínim de 5 anys.

B) A partir dels 60 anys jubilació parcial. Es pot accedir a la jubilació a partir dels 60 anys, amb reducció de la jornada i percebent el sou corresponent a un treball a temps parcial i la pensió de jubilació parcial, sempre que l'empresa subscrigui un contracte de relleu amb un treballador desocupat i inscrit com a tal en l'oficina d'ocupació.

C) A l'edat de 64 anys. Sense aplicació de cap coeficient reductor i amb els beneficis que tindria als 65 anys, sempre que l'empresa s'obligui a la substitució simultània per un treballador desocupat a través d'un contracte a temps complet i per una durada mínima d'1 any; aquest contracte ha de formalitzar-se per escrit, fent constar el nom del treballador a qui substitueix.

D) Per activitats penoses, perilloses o insalubres, a través de l'aplicació d'un dels coeficients reductors d'acord amb l'activitat realitzada; s'inclouen en aquest apartat els treballadors ferroviaris, els artistes, els toreros i el personal de vol de treballadors aeris.

Analitzats els casos de supòsits de jubilació anticipada i els seus requisits,

anem a analitzar el que a Espanya es considera la jubilació ordinària que es fixa en els 65 anys (article 160 de la LGSS) sempre que s'acrediti un període de manca mínim de 15 anys (manca genèrica), dels quals dos hauran d'estar compresos dins dels 15 anys immediatament anteriors al moment de causar el dret (manca específica) que és el dia següent al del cessament en el treball o en el moment de la presentació de la sol·licitud.

Per al càlcul de la manca genèrica es computen totes les cotitzacions realitzades al sistema, la suma de les quals serà dividida per 365, sent assimilades a anys complerts les fraccions d'any.

Els dies computables són tant els dies naturals de cotització com els dies quota corresponents a pagues extraordinàries. La teoria dels dies quota no és aplicable als treballadors del RETA (autònoms).

Els qui haguessin estat afiliats al retir obrer, vigent fins al 31 de desembre de 1939, tenen acreditats a efectes de manca mínima un període de 1800 dies cotitzats.

No es té en compte, per acreditar el període de manca, les cotitzacions efectuades per l'Entitat Gestora per la contingència de jubilació durant la percepció del subsidi per desocupació per a majors de 52 anys, ja que s'ha de tenir acreditat, en el moment de la sol·licitud de l'esmentat subsidi; en canvi sí té efectes per al càlcul de la base reguladora de la pensió i el percentatge aplicable.

Quant al sistema de còmput de la manca específica ha quedat modificat per la Llei 24/1997 considerant com un parèntesi tant la situació assimilada a l'alta per atur involuntari, després d'haver esgotat les prestacions per desocupació, com la invalidesa provisional, declarada amb anterioritat a l'1 de gener de 1995, com la incapacitat absoluta. En aquests casos es retrotrauen als 15 anys immediatament anteriors a la data de l'esgotament de tals situacions o de declaració de la situació d'invalidesa.

La quantia de la pensió de jubilació és el resultat d'aplicar a la base reguladora un percentatge que varia segons els anys cotitzats pel treballador i dins d'uns límits mínims i màxims fixats anualment pel Govern.

La quantia mínima anual de la pensió de jubilació per a titulars amb 65 anys amb cònjuge a càrrec és de 938.100 pessetes i de 839.860 pessetes sense cònjuge a càrrec; per a titulars menors de 65 anys amb cònjuge a càrrec, la quantia mínima anual és de 872.060 pessetes i sense cònjuge a càrrec 738.290 pessetes.

Quant a la quantia màxima anual per a l'any 2000 ha quedat fixada en 4.255.440 pessetes.

La base reguladora s'obté en dividir entre 210 (dotze mesos, més dues pagues extres de 15 anys) les bases de cotització del beneficiari en els quinze anys anteriors (180 mesos) en el moment en què es produeixi el fet causant.

Aquesta fórmula per al càlcul de la base reguladora és d'aplicació progressiva, de manera que s'ha de tenir en compte que serà diferent cada any fins a arribar a l'any 2002, que s'aplicarà tal com s'ha indicat anteriorment. Mentre, es porta a terme de la següent forma:

-A partir del 5 d'agost de 1997 es divideixen les bases de 108 mesos de cotització immediatament anteriors al fet causant entre 126 (9 anys).

-A partir de l'1 de gener de 1998: 120 mesos de cotització entre 140 (10 anys)

-A partir de l'1 de gener de 1999: 132 mesos de cotització entre 154 (11 anys)

-A partir de l'1 de gener de 2000: 144 mesos de cotització entre 168 (12 anys)

-A partir de l'1 de gener de 2001: 156 mesos de cotització entre 182 (13 anys)

-A partir de l'1 de gener de 2002: 180 mesos de cotització entre 210 (15 anys)

Quan l'últim mes en alta es cotitzi íntegre, es computa íntegrament encara que el fet causant es produeixi anteriorment a l'acabament de l'esmentat mes.

Les bases dels últims 24 mesos complerts immediatament anteriors al fet causant es computen en el seu valor nominal; la resta de bases s'actualitzen d'acord amb l'evolució de l'Índex de Preus al Consum (IPC) del conjunt nacional general.

Si en el període que es té en compte per al càlcul de la base existissin mesos en els quals no hagués existit obligació de cotitzar, s'emplenaran aquestes llacunes amb les bases mínimes de cotització establertes anualment per a treballadors majors de 18 anys.

Segons els anys cotitzats la quantia de la pensió varia. Així, als quinze anys cotitzats, el percentatge és d'un 50% fins a assolir el 100% als 35 anys cotitzats.

Per tramitar la pensió s'ha de sol.licitar per escrit en imprès oficial davant de la Direcció Provincial de l'INSS, podent-lo presentar amb una antelació de tres mesos a la data prevista del cessament en el treball.

Per als treballadors en alta, si la sol.licitud es presenta tant dins dels tres mesos anteriors o dins dels tres mesos següents al dia de cessament efectiu, els efectes econòmics es produeixen a partir del dia següent a la data en què es produeixi el cessament en l'activitat.

Si es presenta transcorreguts més de tres mesos des de la data del fet causant, els efectes econòmics sols tenen retroactivitat màxima de tres mesos, a comptar des de la data de presentació de la sol.licitud.

Per a beneficiaris en situació de no alta, els efectes econòmics de la pensió es produeixen sempre a partir del dia següent a la presentació de la sol.licitud.

Tot i que la pensió de jubilació és vitalícia, pot suspendre's el dret al seu cobrament, en cas de realització de treball, per compte propi i aliè, ja que és incompatible amb la realització de treball que doni lloc a inclusió en algun règim de la seguretat social; les noves cotitzacions incrementaran el percentatge a aplicar a la base reguladora per als anys cotitzats.

La base reguladora, no obstant, roman inalterable, no modificant-se el seu càlcul amb les noves cotitzacions.

Quant a la jubilació en la seva modalitat no contributiva, s'intenta protegir aquelles persones mancades de recursos econòmics propis suficients, que no han cotitzat mai o que no han cotitzat el temps suficients per causar dret a les prestacions de nivell contributiu. Juntament amb la prestació econòmica, els beneficiaris també ho són de l'assistència sanitària.

Per ser beneficiaris de la prestació no contributiva s'han de reunir els següents requisits:

- Edat: 65 anys.
- Residència: residir legalment en territori espanyol per un període mínim de 10 anys.
- Estar mancat d'ingressos propis suficients: s'entén quan al seu còmput anual és inferior a l'import anual de la prestació
- Ingressos de la unitat familiar: tot i que el beneficiari no tingui renda pròpia, si conviu amb una altra o altres persones en una mateixa unitat econòmica, s'han de tenir en compte als efectes de determinar el dret al cobrament de la prestació.
- Es consideren ingressos o rendes, tant les derivades del treball o del capital, com les prestacions i els rendiments dels béns mobles o immobles (se n'exceptuen les prestacions per fill a càrrec, els subsidis de transport i els ingressos derivats de l'habitatge habitual ocupat pel beneficiari).

En cas de superar-se el límit, la pensió es redueix per no sobrepassar-la, essent disminuïda en igual quantia.

La pensió es quantifica per a l'any 2000 en els següents imports:

- Un beneficiari, 563.570 pessetes en còmput anual.
- Dos beneficiaris, 940.296 pessetes en còmput anual.

El procediment per al seu reconeixement s'inicia per l'interessat, el seu representant o per la persona que demostra interès legítim per actuar per la persona amb capacitat greument disminuïda i es gestiona per l'IMSERSO o organismes competents de les comunitats autònomes.

Les resolucions que recaiguin en aquesta matèria són recurribles en la jurisdicció social.